

Декомпозиційний аналіз прибутковості банку

УДК [336.85:375.6]

Титаренко Марина Костянтинівна

Магістр 2 курсу

фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність дослідження фінансових показників діяльності банків. Здійснено декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу банківської установи на прикладі АТ "Ощадбанк" та виявлено найважливіші фактори, що впливають на кінцеві результати діяльності банку.

Ключові слова: банки, модель аналізу дохідності діяльності банку, дохідність, фінансові результати, модель Дюпона.

Аннотация. В статье обоснована необходимость исследования финансовых показателей деятельности банков. Осуществлен декомпозиционный анализ доходности собственного капитала банковского учреждения на примере АО "Ощадбанк" и выявлены важнейшие факторы, влияющие на конечные результаты деятельности банка.

Ключевые слова: банки, модель анализа доходности деятельности банка, доходность, финансовые результаты, модель Дюпона.

Annotation. In the article the need to study the financial performance of banks is substantiated. Decomposition analysis of return on equity of banking institutions on the example of SC "Oschadbank" is made and most important factors affecting the final results of the bank is identified.

Keywords: banks, profitability model analysis of bank profitability, financial results, Dupont model.

Усі заходи з управління діяльністю банку здійснюються лише з однією метою – отримання максимально можливого доходу. Забезпечення достатнього рівня доходу як основного стимулу діяльності банку відноситься до найбільш складних і недостатньо досліджених проблем фінансового планування. На сьогоднішній день банки взагалі

призупинили свою діяльність, зменшилась кількість депозитів, почали збільшуватись ставки по кредитах, збільшилась значна кількість проблемних активів. Це негативно впливає на прибутковість банківського сектора. Вище означені аспекти вимагають від банків підвищення ефективності діяльності, удосконалення методичних підходів до забезпечення фінансової стійкості шляхом більш повного використання банківських інструментів і послуг.

Проблематика з питань ефективної оцінки дохідності банку розглядаються в працях таких вчених: А. Бланк [1, с. 86], А. М. Мороз [2, с. 225], Л. М. Примостка [3, с.102], А. М. Герасимович [4, с. 212], О. В. Васюренко [5, с. 65] та інші. Однак недостатньо розглянутими залишаються питання пошуку шляхів збільшення дохідності банку.

Метою статті є апробація методики аналізу дохідності і прибутковості банку і визначення на цій основі шляхів збільшення дохідності банку.

Факторів, що впливають на прибуток і, як наслідок, на прибутковість банку, велика кількість. Для аналізу впливу цих факторів у банківській практиці використовується різні показники прибутковості. Найширше застосовується такі показники: чиста процентна маржа, чистий серед, прибутковість капіталу, прибутковість активів, рівень іншого операційного доходу [2, с.86]. Аналіз прибутку комерційного банку є складовою частиною аналізу фінансової стійкості банку. Відомо, що будь-яка методика аналізу фінансових результатів діяльності банку починається з аналізу доходів і витрат, а завершується дослідженням формування та використання прибутку комерційним банком [3].

Багато вчених вважають, що для аналізу прибутковості банку найважливішими є показники прибутковості капіталу (ROE) та прибутковості активів (ROA). Так, на думку ДЖ. Сінкі, "прибуток на активи є вичерпним показником ефективності роботи банку з погляду бухгалтерського обліку" [4, с. 202].

Слід відмітити, що ці показники істотно впливають на ринкову ціну акцій банку, і тому в процесі аналітичних досліджень їм приділяють особливу увагу. Так як показник прибутковості активів характеризує ефективність роботи менеджерів банку, а показник прибутковості капіталу

показує рівень дохідності вкладених акціонерами коштів і служить орієнтиром для вибору найпривабливішого напрямку інвестування, чим вище буде значення цих показників, тим більшою є прибутковість банку.

Аналіз прибутковості банку не можна обмежувати лише аналізом вищенаведених показників. Аналіз прибутковості слід детально розглянути за допомогою факторного аналізу, за допомогою якого буде можливо визначити ступінь впливу окремих факторів на зміну показників прибутковості банку.

Для аналізу прибутковості банку пропонується використати методику декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу, або модель Дюпона, яка є модифікованим факторним аналізом показників ROE та ROA (рис.1).

Рис.1. Схема декомпозиційного аналізу прибутковості капіталу (модель Дюпона) [5, с. 261].

Як видно з рис. 1, методика декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу досліджує залежність між показниками прибутковості і ризику банку та виявляє вплив окремих чинників на

результати його діяльності. Керівництво банку може використати цей підхід для визначення цільових рівнів прибутковості банку в процесі планування фінансової діяльності.

Методика декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу засновано на аналізі співвідношень, що утворюють коефіцієнти прибутковості ROE та ROA [1, с. 97]. В основі факторної моделі – показник прибутковості капіталу (ROE), а фактори – показники, що характеризують фінансову діяльність банку. ROE – показник, що вимірює дохідність акціонерного капіталу банку. Його значення особливо цікавить акціонерів банку, оскільки воно приблизно дорівнює розміру чистого прибутку, який отримуватимуть акціонери від інвестування свого капіталу. Використовуючи факторний аналіз, фактори, які впливають на ROE, дробляться з метою з'ясування: які фактори в більшій чи в меншій мірі впливають на прибутковість власного капіталу:

мультиплікатор капіталу (співвідношення активів та власного капіталу), що дозволяє оцінити політику банку щодо джерел фінансування банківської діяльності, зокрема фінансовий леверидж;

маржа прибутку, що розраховується як співвідношення чистого прибутку та доходу і дозволяє визначити ефективність податкового менеджменту в банку;

дохідність активів, що розраховується як співвідношення доходів та сукупних активів банку і визначає дохідність розміщення активів.

Представимо ці фактори у вигляді формули:

$$ROE = МК * МП * ДА,$$

де МК – мультиплікатор капіталу,

МП – маржа прибутку,

ДА – дохідність активів.

Розрахунки здійснено на прикладі АТ "Ощадбанк". Використовуючи методику Герасимовича А.М. [6, с.26], визначимо вплив факторів на процентні доходи, так як вони складають найбільшу частку загальних доходів (табл. 1).

Таблиця 1

Показники факторного аналізу доходів АТ "Ощадбанк"
в 2013-2015 рр.

Роки/стаття	2013		2014		2015		Відхилення(-/+), тис.грн	
	сума, тис. грн	%	сума, тис. грн	%	сума, тис. грн	%	2014	2015
Дохідні активи	101699	-	124314		159095	-	22614	34781
Процентні доходи:	11197	100	13666	100	18374	100	2468	4708
за кредитами	7671	69	8766	64	11952	65	1095	3186
за цінними паперами	3028	27	4271	31	6231	34	1243	1960
за коштами в інших банках	498	4	628	5	190	1	130	-438
Середня відсоткова ставка за дохідними активами	-	12,93	-	12,96	-	12,97	-	-

Як видно з табл. 1, вплив факторів на обсяги доходів у 2015 р. наступний:

зміна обсягу дохідних активів: збільшилися на 34781 тис. грн.

зміна обсягу процентних доходів: збільшилися на 4708 тис. грн.

За рахунок збільшення дохідних активів банківська установа отримала у 2014 р. 124314 тис. грн, а у 2015 р. – 159095 тис. грн, що на 34781 тис. грн більше ніж у попередній період. Збільшення середньої процентної ставки за дохідними активами вплинуло на величину банківського доходу, який збільшився на 2468 тис. грн у 2014 році і на 4708 тис. грн у 2015 р. Розрахунки показали, що збільшення доходів АТ "Ощадбанк" у 2013-2015 рр. відбувалося головним чином через збільшення середньої процентної ставки за дохідними активами. Негативні зміни у структурі дохідних активів сповільнили збільшення доходів АТ "Ощадбанк", але не призведе до від'ємного значення дохідності банку.

Таким чином, головним фактором, що може спричинити у майбутньому для збільшення доходів АТ "Ощадбанк", є зміна структури дохідних активів. Для збільшення прибутку даної банківської установи менеджмент банку має скоригувати свої дії на зміну орієнтації діяльності банку у розрізі статей процентних доходів. Для комплексного аналізу

прибутковості банку не достатньо лише кількісної оцінки системи показників, тому необхідно використовувати систему якісних оцінок. Так, застосування декомпозиційного аналізу прибутковості за допомогою аналізу показників ROE та ROA, дає можливість виявлення найважливіших факторів, що впливають на кінцеві результати діяльності банку.

Література

1. Бланк А. І. Управління використанням капіталу [Електронний ресурс] / А. І. Бланк. – Режим доступу : <http://library.if.ua/books/157.html>.
2. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; за ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2000. – 384 с.
3. Примостка Л. О. Аналіз активів і пасивів комерційного банку: концептуальні підходи, методи та моделі / Л. О. Примостка // Регіон. економіка. – 2000. – № 4. – С. 87-95.
4. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.
5. Васюренко О. В. Банківські операції: навч. посіб. / О. В. Васюренко. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2004. – 324 с.
6. Криклій О. А. Управління прибутком банку: монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. – 136 с.
7. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua>.
8. Синки Дж. Управление финансами в коммерческих банках / Дж. Синки ; пер. с англ. Р. Я. Левиты. – М. : Catallaxy, 1994. – 108 с.

Автор

Тітаренко М. К.

Керівник

Гонтар Д. Д.

к.е.н., викладач

Завідувач кафедру банківської справи
д.е.н., проф.

Колодізев О. М.